

Thomas N. Maloney, Kim Korinek (eds)

Migration in the 21st Century: Rights, outcomes, and policy

London – New York: Routledge, 2011, 288 str.

Zbornik vrlo intrigantna naslova dio je raznorodne interdisciplinarnе edicije »Regions and cities« izdavača Routledga, istodobno tiskane u Londonu i New Yorku. Radovi u njemu nastali su kao rezultat konferencije »Migration, Rights and Identities: Examining the Range of Local and Global Needs« održane 2008. na Sveučilištu Utah u SAD-u. U zborniku je ukupno četrnaest radova, a kao autori zastupljena su 22 znanstvenika – sociolozi, politolozi, ekonomisti i doktori prava, mahom iz SAD-a, većinom sa Sveučilišta Utah. Glavni urednici knjige i sami su predavači na tom sveučilištu (Maloney je ekonomist, a Korinek sociolog).

SAD je sam sebe kroz povijest shvaćao kao *naciju useljenika* koja je uspješno uključivala valove imigranata u nacionalnu jezgru. Pa ipak, nikad nisu postojali jedinstveni odgovor na izazove imigracije ni jedinstvena politika integracije imigranata u američko društvo. U ovom zborniku prezentiraju se, iako fragmentarno, globalni tokovi migracija, izbjeglica i nedokumentiranih migranata te dijelom transnacionalnih praksi migranata. Podrobnije se raspravljaju pitanja prava migranata i politika prema imigrantima na globalnoj razini te teme ekonomskoga i političkog uključivanja i utjecaja imigranata na nacionalnoj razini, uglavnom u zemlji primitka, tj. društvu domaćina. Urednici se u uvodniku ograđuju kako se knjiga neće opsežnije baviti odnosom emigracije i utjecaja migriranja na društva/države porijekla, već ponajprije posljedicama imigracije na društvo zemlje primitka.

Knjiga se sastoji od tri dijela. Prva cjelina ponajviše se bavi globalnim aspektima pitanja ljudskih prava te evolucije međunarodnog prava koje se odnosi na migrante, pitanjima statusa i politika pripadanja. Rad

J. Bohmana »Living with noncitizens: migration, domination, and human rights« raspravlja o nezakonitom statusu (*illegality*) dijela migranata, koji država impostira nad nekim neregularnim migrantima, čime ih stavlja izvan zakona, u položaj ranjivosti i otvorenosti spram oblika diskriminacije. U političkom smislu postaju bespomoćni, ljudi koji »nemaju prava da imaju ikakva prava«, kako kaže autor parafrazirajući H. Arendt (str. 15). Takvo stanje autor naziva »bestatusnost« (*statuslessness*), a upravo je bilo kakav zakoniti status preduvjet za uključivanje u društvo. Trasiranje i opis razvoja legislative oko prava migranata kroz povijest opisuju T. Anghie i W. McCormack u radu »The rights of aliens: legal regimes and historical perspectives« naglašavajući uvjetovanost suvremenih migracija dugotrajnijim povijesnim procesima, kao i spregu razvoja promišljanja o pravima migranata s razvojem trgovinskoga i humanitarnog prava.

Druga cjelina obuhvaća istraživanja koja opisuju prirodu suvremenih migrantskih tokova, socioekonomske rezultate imigracije na društvo zemlje primitka te njihov utjecaj na nacionalne ekonomije i kulture tih zemalja. Rad W. Bilsborrowa »Global patterns of migration, sources of data, and the new policy consensus« donosi pregled suvremenih migracija na globalnoj razini prema veličini i sastavu migrantske populacije, ističući kako zajedno s migrantima i njihovim kućanstvima i zemlje porijekla i zemlje primitka migranata imaju od njih dobrobiti. Ovaj je rad posebno važan i zbog metodoloških pitanja o kojima autor raspravlja, tj. izvora podataka za istraživanje migracija (popis i registar stanovništva kao najprecizniji izvori podataka, broj ulazaka i prelazaka granice kao pogodna ali neprecizna statistika te registar stranaca kao nedovoljan jer se u njemu ne bilježe nezakonite migracije). Bilsborrow se zalaže za primjenu dosadašnjih upitnika (npr. onih o priljevu imigrantske radne snage), ali i izradu novih specijaliziranih upitnika kako bi se bolje razumjeli »procesi, uzro-

ci i posljedice međunarodnih migracija za migrante, njihova kućanstva, zajednice i nacije» (str. 94). Autor u radu predlaže i obrazlaže nove načine uzorkovanja populacije imigranata u tim istraživanjima.

Rad Portesa, Escobara i Arane »Bridging the gap: transnational and ethnic organizations in the political incorporation of immigrants in the United States« raspravlja o utjecaju transnacionalnih veza imigranata na njihovu političku participaciju u SAD-u, zaključujući kako te veze kod dijela migranata (onih koji su boljšeg socioekonomskog statusa i višeg stupnja obrazovanja te imaju duže iskustvo boravka u društvu zemlje primitka – mogli bismo reći kod onih bolje integriranih) potiču i uspješnu političku aktivaciju te uključenost. Iz druge perspektive rad Coopera i Burciaga »Pathways to college, to the professoriate, and to a green card: linking research, policy, and practice on immigrant Latino youth« istražuje uspjeh djece imigranata u obrazovnom sustavu kao najvažniji indikator uspješnosti integracije imigranata u društvo zemlje primitka. U radu »Facts and fictions of unauthorized immigration to the US« analizira se fenomen »neovlaštenih«, tj. nedokumentiranih imigranata u SAD-u, gdje autorica Fernandez-Kelly procjenjuje kako je početkom 21. stoljeća godišnji broj priljeva »neovlaštenih« imigranata počeo premašivati broj godišnjeg priljeva »zakonitih imigranata«. Razbijajući mit o nezakonitome migrantu kao mladome muškarcu koji dolazi *oteti poslove domaćima*, autorica naglašava kako od procijenjenih dvanaest milijuna nedokumentiranih imigranata koji danas žive u SAD-u značajni dio čine oni koji žive sa svojom djecom, koja su svojevrsno pravo ostanka dobila samim time što su rođena na tlu SAD-a (str. 196–200).

Treća cjelina donosi radove koji raspravljaju o migracijskim i integracijskim politikama na republičkoj i lokalnoj razini u SAD-u, preciznije o tome kako vlast države Utah i lokalna vlast Salt Lake Cityja reagiraju na prisutnost imigranata u situaciji kad sa-

vezna vlast nije razvila nove migracijske politike s obzirom na priljev novih imigranata. Iz ovog dijela izdvaja se rad autora Macleansa Geo-JaJe, koji ispituje uvjete života i integracije za populaciju izbjeglica preselejenih u Utah. Autor naglašava važnost socijalnoga kapitala i institucija unutar izbjegličke zajednice u promoviranju i potpomaganju uspješnoga i dugotrajnog rješenja preselejenja te se zalaže za višu razinu financijskih ulaganja i bolju koordinaciju programa preselejenja, koje trebaju biti utemeljene u poštovanju stvarnih potreba izbjeglica. Takve bi politike i takvi programi, prema autoru, doveli do održive reintegracije izbjeglica u društvo, jer ako oni izostanu, posljedica su loši životni uvjeti, marginalizacija i depriviranost izbjeglica u socioekonomskoj sferi.

U zaključnom poglavlju »Immigration in the early 21st century: lessons from a multidisciplinary perspective« Korinek i Maloney problematiziraju kako i do koje mjere korpus međunarodnog prava adresira prava imigranata, a do koje mjere uz pravnu ima i političku težinu da obveže države na provedbu mjera zaštite imigranata. Ističu kako je neprepoznavanje potrebe za zaštitom prava imigranata i isključivanje jedne cijele populacije istovremeno i prijetnja nepoštovanjem opće »vladavine prava«. Zaključuju kako unatoč uglavnom negativnim portretiranjima imigranata u medijima i negativnim stavovima javnosti, realno nema mjesta osjećaju prijetnje jer imigranti podjednako pridonose i društvima zemlje porijekla kao i društvima zemlje primitka.

Zbornici u kojima se želi sveobuhvatno analizirati i opisati fenomene suvremenih migracija u 21. stoljeću nastoje svojom interdisciplinarnošću povezati razne discipline društveno-humanističkih znanosti u bavljenju tom problematikom. Budući da je područje migracija ono koje interesira i okuplja razne znanstvenike, stručnjake te kreatore i provoditelje migracijskih politika, od ovako nazvane knjige očekivalo bi se da osvijetli, kako njezin podnaslov kaže, prava, ishode i politike koji se tiču migracija

i migranata na globalnoj i nekim nacionalnim razinama. Iako tendira da na migracijske trendove i tokove gleda na globalnoj razini, knjiga ima određenu dozu »amerocentričnosti«, što u ovom slučaju nije prevelik hendikep ako se podrobnije želimo upoznati s recentnim američkim pristupom politikama migracija te iskustvima s lokalnim politikama inkorporiranja imigrantske populacije. Iako se u uvodnom dijelu raspravlja o globalnim trendovima, najveći je naglasak ipak na iskustvima imigracije u SAD-u u devedesetim godinama 20. stoljeća i prvome desetljeću 21. stoljeća u međudnosu državne i saveznih migracijskih politika, pogotovo onima u saveznoj državi Utah.

Pridonose li i kako ova istraživanja utječaju na sfere političkog odlučivanja pri stvaranju državnih imigracijskih politika koje uzimaju u obzir kompleksnu situaciju različitih političkih, kulturnih i ekonomskih promjena povezanih s prisutnošću imigranata u zemlji primitka, teško je procijeniti. Zbornik jest hvalevrijedan dodatak stručnoj i javnoj raspravi o pitanjima uključivanja migranata u život zajednice, i one koju su napustili, i one u koju su se uselili. Doprinos je zbornika i taj što upućuje na neke nove metodološke pristupe i postupke te izvore podataka u istraživanjima. Primjerice u jednom je radu upotrijebljena statistika o vozačkim dozvolama izdanim »nedokumentiranim migranima« kao glavni izvor demostatističkih podataka o toj populaciji.

No ako se želi raspravljati o vrlo heterogenim i diversificiranim uzrocima, obrascima i posljedicama migracija u 21. stoljeću, ovaj zbornik ipak ne daje dostatan teorijski pregled i konceptualni aparat za opis i analizu svih suvremenih i novih fenomena vezanih uz migracijska pitanja, kao što na teorijskoj razini to čine neupitni autoriteti Castles i Miller¹ te Massey i suradnici.² Iako on

i ne pretendira da to bude, ostaje opći dojam kako je naslov zbornika možda neprimjeren jer upućuje na širi doseg od stvarnoga sadržaja knjige. Činjenica je da je sadržaj određen radovima s konferencije, pa tako ni poneke teme jednostavno nisu obrađene, npr. dijaspora, kružne migracije, utjecaj ekoloških/okolišnih faktora na migracije, politika viznih režima i kontrole migracija i sekuritizacija migracija. Stoga se rasprava o »migracijama u 21. stoljeću« ovdje ipak čini fragmentiranom i usmjerenom na specifični kontekst američkoga Srednjeg zapada, što ne umanjuje vrijednost zbornika, ali ograničava njegov doseg.

Ipak, najveća zamjerka ovdje ide nakladniku zbog mogućnosti pribavljanja isključivo tvrdo ukoričenoga izdanja knjige, što znatno povećava njezinu cijenu. Stoga onima koji žele više saznati o migracijama, migracijskim tokovima i trendovima te migracijskim politikama u 21. stoljeću, iz europske, ali i globalne perspektive, više se preporučuju izdanja Amsterdam University Pressa (IMISCOE reports), posebice Audeberta i Kamela Doraija³ te Jandla⁴, jer daju potpuniju sliku problematike migracija u 21. stoljeću, kao i novih perspektiva istraživanja migracijskih fenomena, a usto su besplatno dostupna na internetu.

Drago Župarić-Ilić

*Institut za migracije i narodnosti,
Zagreb*

Motion: Understanding International Migration at the End of the Millennium (International Studies in Demography). Oxford: Clarendon Press – Oxford University Press.

³ Audebert, Cédric i Kamel Dorai, Mohamed (ur.) (2009). *Migration in a Globalised World: New Research Issues and Prospects.* Amsterdam: Amsterdam University Press.

⁴ Jandl, Michael (ur.) (2007). *Innovative Concepts for Alternative Migration Policies: Ten Innovative Approaches to the Challenges of Migration in the 21st Century.* Amsterdam: Amsterdam University Press.

¹ Castles, Stephen i Miller, Mark J. (2003). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World.* 3rd ed. Basingstoke: Macmillan.

² Massey, Douglas i sur. (ur.) (1999). *Worlds in*